

On aeg Kadrina emakeeleausamba juurest edasi minna

* Virumaal oodatakse taas koduloo ja keelealaseid võistlustöid

Vähem kui aasta eest – 21. mail 1994 avati Kadrinas emakeeleausammas. See on tähelepanuväärne monument kogu maailmas, sest kus mujal veel on väikese rahva keele kiituseks ja püsivuse märgiks, keelelendajate auks ja mälestuseks püstitatud niisugune graniidimüras. Samas tähistab see taies eesti rahva pidevat võitlust oma emakeele õiguste ja väärrikuse eest.

3. märtsil 1988 ilmus tollases rajoonilehes sambarajamisele õhutatav artikkel „Võtaks kivi...“ Mõõdus üle kuue aasta, enne kui ideest monument sai. Kuid ega siis samba püstitamine polnud lõppeemärk, pigem nähkem ses tuge meie edaspidisele tegevusele. Ja kõnelgem viimase poolsajandi keelearengu takistuste järelraviks Viru lauliku Kreutzwaldi sõnadega: Öppida tundma maailma ja mõnda, mis seal sees leida on. Ikka selleks, et nähtud rakendada oma kodumaa heaks.

Suured rahvad on püüdnud väikeste keelt jõuga ühele või teisele poole painutada. Nüüd pole väarikas ilma surveta looka jääda. Paraku on maad võtmas eputamine ebarrektse hääldusega, teistest keeltest näpatud mõtlemiss- ja ütlemissviisiga, lisaks võõrsõnade puruga, kuigi omaski keeles vastavad mõisted olemas ning murretest lisa tulemas. Firmadele, toodetele ja oma lastelegi pannakse kummalisi nimed. Tundub, et vaimse rikkuse asemel on moes hõlptulu. Ent peame olema suured just oma kultuuris, kui me ei soovi astuda lähedaste hõimlaste – vadjalaste, liivlaste või isurite hääbumisteele.

Siiski on rõõmustavalt palju mõttevaid mehi ja naisi praeguse olukorra ohtlikkust mõistnud. Pakun siinkohal välja veel mõned mõtted keele ja kultuuri eestimeelseteks edasiarendamiseks. Nimelt võiks igal aastal ühe kindla päeva kuulutada kauni emakeele päevaks. Tehtaks kokkuvõtteid eesti kee-

Foto: Avo Seidelberg

le ja rahvuskultuuri viljelemise hetkeseisust. Koolides ja teisteski kultuurikantsides võiksid toimuda kõne- ja deklameerimisvõistlused, kodu-uurimistöde ülevaatused. Kuupäevaliselt sobiks selleks ehk 14. märts, Kristjan-Jaak Petersoni sünnipäev. Oli ju tema see, kes meie kirjanduse algupäevil, juba aastal 1818 küsis: Kas siis selle maa keel...?

Kadrina emakeelesamba avamistoiminguid rikastas aasta eest ka keelekonverents. See ettevõtmine tuleks muuta iga-aastaseks. Ja heameel on tõdeda, et Kadrinas on astunud juba sammegi, et see tulevikus nii oleks. Nii annangi nüüd teada, et sel aastal toimub Kadrinas emakeelepäev reedel, 28. aprillil algusega kell 11 kohalikus keskkoolis. Korraldustoimikond annab teada, et tänavuste kodu-uurimulike ja keelealaste tööde esitamise viimane tähtaeg on 10. aprill.

Soovitavad teemad oleksid järgmised: keel ja murded, rahvaluule, etnograafia, kohalik kultuurilugu, pärimused, keelemeeste, keeleõpe-

tajate, kirjameeste tegevus, aga loomulikult oodatakse ka eespool mainituga haakuvat omaloomingut.

Tööde ülevaatus hõlmab nii koolinoori kui ka täiskasvanuid. Tööd paluks esitada varjunime all ning juurde lisada kinnine ümbrik autori andmete, aadressi ja tööalaga. Ümbrikule aga märkida töö pealkiri, varjunimi ning autori vanus, õpilastel klass. Osavõtjaille on ette nähtud meened, kõige paremate tööde autoreile aga rahalised auhinnad.

Osalejad saavad keelepäeval kümmekond minutit esinemisaega, et tutvustada oma kirjatöö sisu, saamislugu ning selles sisalduvaid ettepanekuid. Lisainfot võib saada telefonidel 323 90550 ja 90008 Helga Lukaselt. Valmis töid oodatakse aadressil EE2200 Kadrina Keskkool, Rakvere tee 4, Kadrina, Lääne-Virumaa.

Korraldajate palvel ja nimel

**Meinhard Laaks,
pensionär-õpetaja Sondast,
Ida-Virumaal**